

kuupilk

Uus aasta, ÜRO rahuaasta esimene kuu.

Tähtsajastikuliselt peab kuu teistpidi pöörama, sest kaalukaim sündmus oli päris kuu lõpus, üks päev järgmisest. 31. jaanuar — 1. veebruar toimunud EKP XIX kongress ilmestas kogu kuud, hakkab ilmestama kogu aastat, uut viisaastakul. Lõppsõnas ütles EKP Keskkomitee sekretär Karl Vaino: «Niisugune konstruktiivne ja asjalik suhtumine, printsiipaalne, kriitiline ja enesekriitiline hinnang tehtule näitab, et kommunistid mõistavad õigesti ülesandeid, mida partei on seadnud teaduslik-tehnilise progressi ning meie maa sotsiaalse ja majandusliku arengu kiirendamiseks alal. Nüüd on asi selles, et täita need ülesanded täies ulatuses ja parimal viisil.»

Kuu keskpaika, 13. jaanuar oli väga tähtis päev meie instituudile. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega autasustati Tallinna Polütehnilist Instituuti Tööpunalipu ordeniga. Rektor akadeemik Boris Tamm:

«Kõrge üliõpilane autasu tähendab eelkõige suuri üldrahvalikku tunnustust, aga samal ajal ka suurt kohustust rahva ees. Kohustust täita oma ülesandeid senisest veelgi paremini.»

Ja ongi kuu algus. Sessiaeg. Asjalik ja töömeeloluline. Meie toimetuse päevaraamatust leiab pressiklubilase märkmed: «Kurati! Ma pole ühekski examiks nii õppinud nagu selleks! Ja kui ma maksimumset nüüd ei saa...» Veidi allpool: «Ja ma saingi!!!» Ja lõpuks: «Hr. professor pani väära. Mis siis, et 41. aega läks. Sess on läbi! SESS ON LÄBI!» Emotsioonid segatud teadmiste ahmimisega. Pingestatud tudengiaeg. Paneb palju paika. Annab palju üle aru pidada.

Ja hurraa, koolivaheaeg! Puhkust, rahu, vitamiine. Kes järgis kino «Mine ja vaata» kulset, kes käis draamateatris «Naisi» vaatamas. Kes valmistus suusamaratoniks. Käisin kah suusatamas. Ole pika aja. Või mis suusatamine see ikka on, kui isegi väikesed poisiklud ühisammul mööda tuiskavad. Sättisin ka oma suuski seda ja teistpidi, kuid lõpptulemusena otsustasin ka seda, kõrvaltvaatajale imelihtsana tunduvat liuglemist peab kõigepealt õppima. Nagu kõike siin elus.

Ja ring ongi täis. Et oma kohused alati täita täies ulatuses ja parimal viisil, peab õppima vastutustundega tänase ja homse ees. Kõikjal ja eriti meie instituudis, sest on ju saabumas TPI viiekümnes aastapäev. Juba sel aastal.

Salgi jaanuar läbi. Keerame ta lõpuks üheks suureks tumepalliks ja sihime tulla-vat mütsitutti. Talvekuul!

TIINA TAMMER

HIIU-MAAL

algustPIIST

Hiiumaa oli pressiklubi plaanides juba ammust ilma. Ikka ja jälle pole sellest sõidust midagi välja tulnud. Üks kord olime juba Rohukülas, kusjuures tookordsed pressiklubilased Ivo, Ilmi ja Toomas ootasid meid teispool merd, aga jah... ilm ei sobinud praamile. Sellest on juba kaks aastat tagasi ning Rohuküla—Heltermaa liinil uued praamid, võimsad ja mugavad ning nüüd saime üle. See «nüüd» oli küll detsembris, aga mis sest. Allpool tulevad lood peaksid ikkagi huvi pakkuma.

Hiiumaale, teadagi, pole kerge pääseda, seepärast püüdsimegi kahe päeva jooksul saada maksimaalse rakenduse. See ka õnnestus, mis sest, et erinesime kohalikest rahulikest ja väarikatest elanikest tunduvalt. Oma rutakuse, tormlemise ja linlikkusega.

Igal kohal oma mõisted ja vasted. Hiiumaale sobiks vast need: rahu, tasakaalukus, austus ja armastus oma saare vastu, inimeselähedus, usalduslikkus. Pidevas Tallinna trampimises kipuvad need sõnad ära unumagi, nii et Hiiumaa sõit nihutas seesmiselt ühteist segi (või õigele paigale). Eriti seda, et ei tohi unustada — su kõrval on inimesed, möödamist ei tohi olla.

Käimata jäi vaid Kärda Keskkoolis. Küttevarii. Ja koolilapsed said vaba päeva. TPI-d tutvustavad brošüürid jätsime Ivole, kes lubas need hiljem koolis laiali jagada.

Ja loomulikult: AITÄH VÖÖRUSTAJATELE!

ESMAKORDSELT HIIMUMAAL...

...juhtusin tänu pressiklubi komanderingule. See oli tore sõit — muljetekirev ja meeldejääv: pressikonverentsid, kohtumised endiste tipikatega, vastuvõttud, ekskursioonid. Saarise ka tore — vaikne, rahulik, muheda ja sõbraliku päriselanikkonnaga.

Heltermaa sadam võttis meid vastu lumelõrtsi ja tuulega. Seda mõnusam oli veidi hiljem «Hiiumaale» soojas mikrobusis Viskoosa poole vihistada. Lumi peksis vastu esiklaasi ja silm vajus kinni...

Viskoosas asub «Hiiumaale» kalakonservitehas, mida kalurikolhoosi toiduainetetööstuse juhataja JÜRI PADU (TPI keemiateaduskonna lõpetaja 1971. aastast) meile lahkelt näitas.

Valged kitlid selga, mütsikesed pähe ja olemegi tursa sorteerimis-puhastamis-filteerimistehhis. Mõrkjas kalalõhn, kummipõlledes mehed saevad ketassaega turskadel päid maha. Edasi liigub peata tursk mööda linttransportööri, läbib veel ühe sõlme ning kukub lõpuks nülituna ja fileerituna kasti. Kiire ja korralik.

Edasi räämetsheh: lõhn veidi meeldivam. Imetlust äratasid naised, kes üks-kaks-kolm räämel pea, saba ja sisikonna välja lasid. Teravmeelne oli ka räämede suuruse järgi sorteerimise masin.

Järgmises tsehhis oli lõhn veelgi meeldivam — see oli suitsutamistehh. Kuid vaadata polnud midagi — maast laeni ahjud ja varraste puhastamise seade.

Siis nägime tsehhi, kus räämed konservikarpi käsitsi pandi, karbid suleti, sisu suurtes kateldes steriliseeriti ning lõpuks valmistoodangulattu saadeti. Maitseime suitsurääme. Soojad, maitsvad, ainult vähe magedavõitu.

Peale konservitehase on Viskoosas veel «Hiiumaale» karastusjookide villimisliin ja lihatöötlemispunkt. Villitakse kohaliku mineraalvõit («KÄRDALA»), limonaadi ja Sakust sisseveetavat toorõlut (siin järellaagerdus ja villimine ± oma silt). Töödelatakse jahimeeste kütitud metsloomi ja elanikkonna koduloomi.

Ekskursioon Viskoosas lõppes puhketoas sooja pödraliha- vorsti ning külma mineraalvee ja kruusi õllega. Midagi maitsevamat oli tookord raske ette kujutada.

TIIT KOLK

JÜRI PADU

VISKOOSAST. Ega nimesid niisama ei teki. Eriti Hiiumaale.

Enne II maailmasõda paiknesid siin Taani kunstiidi firma «FISKOSA» ettevõtte. Nii see Viskoosa tuligi. 1961. aastast on siin Hiiumaale Kalakombinaat. 1975. aastast sai sellest kalakombinaadist «Hiiumaale» kalakonservitehas.

Seda rääkis Jüri Padu meile juba Viskoosast tagasi teel Kärda poole. Veel rääkis ta, et kolhoosil on toiduainetetööstuse jaoks kaks baaslaeva, mis kohe vee peal teevad kõik vajalikud operatsioonid. TPI-ajast on mehele kõige rohkem meelde jäävad «Kuljus». Meelde ja hingegi, sest miks muidu Jüri Kärdas hakkas rahvatantsuringi juhendamata. Jüri Padult saime ka teada, et «Hiiumaale» mehed on Angoolas mitte ainult kala püüdnud, vaid ka õpetamas, kuidas seda teha.

Ja olimegi Kärdas. Meid ootas «Hiiumaale» juhatuses esimees.

Reede pärastlõunal võttis meid vastu «Hiiumaale» ju-

hatuse esimees PEETER VOHU. Mees, kel päevad ja tunnid ülitäpselt arvel, kuid kes juhtumisi just siis oli Kärdas ning meie küsimute vastu polnud tal ka midagi.

Endast, TPI-st ja kalurikolhoosist rääkis Peeter Vohu nii: «Oppisin instituudis aastatel 1963—69. Laevajõuseadmete erialal. Eriala ei olnud just kõige populaarsem, kuid minu jaoks ainuvõimalik, sest see viis merele. Opetöö käis vene keeles. Sellestki on suur kasu edasises elus olnud. Mäletan, 1967. aastal oli meil suur praktikasõit TPI tähe all. Seilasime Vahe-meres, käisime ära Tuneesias, Marseille'i sadamast võtsime Poola jaoks peale pillurammu. Siis elasime ka merevarii üle. Põrkasime kokku Poola sõjalaevaga. Kõik lõppes nnelikult eriti kui õelda, et meie alus viidi remonti Taani, Kopenhaagenisse ning meil õnnestus paar nädalat viibida maailma võimsamas diiselmootoreid tootvas firmas. Nojah, siis tuli suunamine. Olen Hiiumaale mees ja loomulikult tahtsin tagasi tulla kodusaarele. Aga kohta polnud. No siis tollane komisjoni esimees Uksvärav ütles: «Kui üks nii väga tahab, las siis läheb.» Lääksingi. 1. augustist 1969 sai minust «Hiiumaale» töökoja meister. Olin tollal esimene kõrgharidusega spetsialist «Hiiumaale».

Praegu instituudis sellist eriala pole. Aga mulle tundub, et selle eriala kaotamine oli vale samm. Tegelik elu näitab, et vastavaid spetsialiste oleks väga vaja. Ei pea ju olema konkreetne eriala, vaid ütleme spetsialiseerumisega.

II—III kursusel, igal juhul kindla suunitlusega noored mehed merele viia. Kasvõi automaatikutel, kõige kaasasema tehnika tundjatel. Näiteks, oli meil siin võimalus muretseda endale uus laev, ülimoodne, automaatjuhtimisega, kuus miljonit maksis. Raha oleks veel leidnud, aga vot mehi pole kuskilt võtta. Loobusime. Ja üldeldse häid mehhanismide tundjaid võiks laevadel olla rohkem. Ja kust neid mujalt ikka saaks, kui mitte TPI-st. Õppimise poole peal erialad lahku, et kuivamaa ja mere jaoks. Arvan, et merele soovijaid leiduks küll.

Minu edasine teenistuskäik oli selline, et 1970. aastast sain peamehhanikaks, 1972. aasta 1. jaanuarist töötasin peainse-nerina, 1978. aastast töötasin esimehe I asetäitjana ning alates 1979. aastast olen juhatuses esimees. Meil on 1360 töötajat. Aasta rahaline käive on 15 miljonit, sellest puhastulu kolm miljonit.

Toodame põhiliselt Atlandi kala: stauriidi, sardiini, skumbriat. Sotsialismimaadesse ja Soome ekspordime konserve «Tallinna kilu», «Sprotid», «Rääm tomatis». Vahepeal proovisime uut toodet — tuulehaug õli. Tuli hea, kuid lõpliku hinnaga määramine võttis nii kaua aega, et enne lõppes kala otsa. Otsekokkulepe on Sveitsiga, kuhu saadame Peipsi ahvenat. Ise ostame sisse kindlas mõõdus (pikkus, raskus), nagu nad tahavad. Jugoslaavia saab meilt kuivatatud turska. Plaanis on Barentsi merest krevetite tõmmata, need laevade peal kohe erilisel külmutatud briketiks vormida ning turustada otse välisadamatesse. Probleemiks on konservikarbid. Neid ei jätku, ja pealegi neid

PEETER VOHU

ei taheta. Parem oleks ühteist panna vaakumpakendisse, kuid ega seegi pole nii lihtne.

Ise ehitame, kuid teadagi, ehitusjõudu jääb väheseks. Ehituses töötab 80 inimest, ehitusmahtu tuleb aastas miljonit ligi (pool sellest läheb kapitalaremondiks). Oma elamukompleksi oleme Kärdas välja ehitanud, inimesed on korteritega (HEADE korteritega — toim. märkus) kindlustatud. Kuid üks pea ettepoole ka mõtlema. Nii ongi ehitusplaanides üks 60 korteriga elumaja. Ules tahaks ehitada ka kolhoosi keskuse (eelmise muutis tulekahju olematuks). Oma abi pole kunagi keelanud saarele ja Kärdale, sest üks ole me kõik siin saarel ühe ja sama eest väljas. Palju tööd teeme kutsesuunitlusega. Kalurite ja meremeeste elukutse peab mere ümber olema ikka au sees. Seepärast olemegi võtnud enda juhendada meremeeste ja kalameeste ringid. Neist meile uut kaadrit tulebki. Ja hiljem saadame (ppima, kolhoosi stipendiaatidena. Praegugi on meil 70—80 stipendiaati.

Ei, Hiiumaale turistide jaoks teha ei saa ega tohigi. Me ei ole Kanaari saared ega Kärda Las Palmas. Me ei oska turistidega ringi käia ning juhtub see, et nemed hakkavad meid juhtima, mitte meie neid. Nii et seepärast las jääbki Hiiumaale mandrimehel vähe kaugeks ja kättesaamatuks. Ja kui tulete, siis külalishalded oleme alati. Jah, Las Palmases olen ma olnud rohkem kui üks kord, alles hiljuti saabusin (päikesepruun nägu) seda tõestamas — toim. märkus) ning käivad meie meremehedki. Meie laevad käivad seal tehnoloogias. Tavaliselt 20 päeva. Selle aja jooksul formeeritakse ümber ka meeskond: vana sõidab lennukiga koju, uus lennukiga kodunt merele. Kohalike võimudega on meil head, tõised suhted. Näiteks, omal ajal käis Kanaari saarte kuberner Tallinnas. Tutvustasin talle linna ja Eestit, olime «Estonias» ooperietendusel.

Muidugi on nalja ka saanud. Las Palmases on väga palju hindude poode. Aga iga endast lugupidav hindu peab oskama kõiki maailma keeli. Noh, eks neil olnud algul tükk tegu, et mis keelt meie räägime. Ent siis said sõnad suhu. Oli parashajagu krimpeleni-mood. Lähed poodi, tema näitab krimpelenkanga peale ja küsib: «Mitu kilomeetrit?» Pärast veel: «Palju tahad?», «Mida sulle?».

Meremeeste, kalurite puudust meil pole. Igaüks muidugi kaugsõitule ei pääse, nõuded on kõrged, vastutus suur. Noh, eks inimesi ole igasuguseid, juhtub patuseid ka meremeeste hulka. Kuid pikka juttu meil nendega pole — maale ja kõiki.

Mis veel? Sellest aastast hakkas ilmuma oma ajaleht «Hiiumaale». Tuleb välja kord kuus. Kavans on asutada oma muuseum. Selleks võtame tööle ajaloolase. Üht-teist on meil juba olemas, ka projekt on kinnitatud ning viisaastaku lõpuks peab muuseum käiku minema. Viisaastaku jooksul oleme stabiilselt tootnud. Piirvateks teguriteks on: tööjõuressursid, tooraine ja püügijoonid.

Arvamärkimist väärivad vast see, et olime üliõpiluslikult esimene kalurikolhoos, kes pälvis Tööpunalipu ordeni. See oli 1975. aastal.

Töönädal näeb välja umbes selline, et esimene ja viimane päev olen Kärdas, nädala kesk- mised päevad aga komanderingutes. Põhiliselt marsruudil Tallinn—Moskva—Leningrad — Käu. Peab pidevalt mängu sees olema, ennast kursis hoid- ma, eemalt jälgides võib hil- jaks jääda.

Tipikaid on meil tööl oma- jagu. Pool juhatuses koosseisust on tipi-kooli haridusega.

Tänastele tudengitele soovitan: kasutage maksimaalselt ära üliõpilasaeg, õppige ja leidke endale õppimise kõrvalt koht, kus saada täie aktiivsusega kaasa lüüa. Minul omal ajal oli selleks kohaks meeskool.»

NOOR INIMENE TULI MAAILMA PARANDAMA

Niisugust fraasi võib kuulda tihti, kuulis pressiklubigi Hiiu- maal.

Ja mind vaevabki probleem — miks pahatihti muutub eeskujuliku teadmispagasi, enam-vähem korralike prakti- liste oskustega ning uutest ideedest pakatav kõrgkooli lõ- petaja mõne aastaga kaineks praktikuks, kes toonasele noo- ruslusele vaatab ehk irooni- lise muigega?

MILLES ON ASI?

Kui ehitaja on sunnitud val- mistama viimseid ja kalamees karastusjooke, siis saab selgeks, et ainuüksi diferentsiaalvõr-

TREV-is

Laupäeval käis Hiiu- maal TREV-is vilgas tööelu. Tehti aastalõppu eite, et siis vähe rohkem puhata. TREV-i kon- torist leidsime noore vuntsi- dega mehe REIN VAHTRA,

TPI lõpetanud 1982. aastal autoteede erialal. Praegu ametis abitootmisosakonna juhata- jana. Meie imestunud küsimuse peale «Mis abitootmine saab olla TREV-il» imestas tema. «Ilma abitootmiseta ei saa kuidagi,» ütles Rein Vahtra, «peab ju ette valmistama kõik selle, mis maha läheb, see tähendab materjali (bituumen, paas, karjäärdest toodu) valik ja kvaliteedi kontroll.» Praegu on TREV-is probleemiks see, et tootmise maht peab tõusma, kuid pole korralikku tehnikat, pole mehi (vanad jäävad pen- sille, noori on juurde tulemas vähe).

Rein Vahtra on Hiiu- maal mees ja loomulik oli tulek ta- gasi, eriti kui sidemeid asutu- sega tugevdati praktikatega. Algul tuli ta tööle meistrina. Sai viis kuud ehtsat teede- ehitaja tunnet Kärda—Heltermaa lõigul.

TPI ajast on meelde jäänud õppegrupp, mitmed koos ette- võetud üritused. Või siis tege- mised üliõpilasklubis, kus ta neli aastat juhtis presidendina «Piko» klubi tegevust. (Jääme Reinule vastuse võlgu, kui ta küsib, et mida «Piko» klubi praegu teeb.)

Rein Vahtra ütleb, et kool annab alused selleks, kuidas kokku viia teoreetilised tead- mised praktikaga. Edasi pead juba ise mees olema ja mitte unustama, et õppida on vaja alati. Tema näiteks on juurde käinud õppimas tippjuhtide kaadrikursustel Tallinnas ning see on andnud väga palju juurde. Eelkõige juhtimispsüh- holoogiat. Algul, pärast kooli, oli küll raske — mida sa noor mees juhid. Nüüd on enda jaoks põhitõed selged: eesmärk tuleb kollektiivile võimalikult hästi ära seletada, panna kõik tööle ühe eesmärgi nimel, ja kui karistada, siis täie rangu- sega (enne muidugi selgeks teha süüdlased ja põhjused), nii et karistusel oleks mõte, ja ergutada tuleb ka (vahel piis- ab vaid õlalepatsutamisest) maksimaalselt.

Rein Vahtra, ELKNÜ Hiiu- maal Rajoonikomitee liige, leiab, et ühiskondlik töö on just kõi- ge parem suhtlemis- oskuse arendaja.

randi lahendamisoskus ja hea joonestaja käsi ei taga veel edu tootmisjuhi kohal.

Sel kohal pole noorel inime- sel enam aega teha illusioone; ta peab täitma plaani, looma võimalused, kindlustama tingi- mused, tagama edasinihkumi- se. TÕO TAHAB TEHA.

Kuid mida üldse vajab veri- värske spetsialist?

Hiidlaste arvates eelkõige kollektiivi toetust. Opiastatelt läheb enim tarvis erialaaineid, nendeta tunneks end õige eba- kindlalt. Ka üldteoreetilisi distsipliini ei sarja endine tip- pikas maha, nähes neis võit spetsiaalainete mõistmiseks, samuti mõtlemisvõime arendami- seks. Märgitakse ka keelteoskuse

KEK-is

«Tipis tunti muret, kas ma ikka suunamiselt võtan selle koha vastu. Ütlesin: olge rahu- likud, ainult sinna ma tahan- gi,» naeratas Hiiu KEK-i töö- dejuhataja MATI PALJAS- MAA, 1985. a. TP-eriala lõpe- tanu. Töödejuhatajad HARRI TAMMSALU ja UKU OJA (mõlemad 1985. a. EE-eriala lõpetanud) noogutasid: jah, just siia. Kodusaarele.

Hiiu KEK-is on praegu iheksast töödejuhatajast kuus TPI haridusega. Kolm hiidlast veel instituudis õppimas. Kind- lad tagasitulejad.

Hiiu KEK on vabariigis väikseim. Töötajaid 260 ringis. Korraga käsil 5—6 objekti. Kä- sist-jalust ollakse seotud mere- transportiga. Kõik ehituseks vajaminev tuleb sisse vedada. Isegi vundamendiploki. Kui ei anta, ei saa ka ehitada. Või tuleb leida. Nagu Narva Ehi- tusmaterjalide Kombinaadiga vahel juhtub. Tead kindlalt, et õigus saada, lähed kohale, õel- dakse: ei saa, plaanikomitee tõmbas maha. Kust nüüd võt- ta? Oma plaanidest nii lihtsalt maha ei tõmba. Meenub juht- tum, kui äkki saabus ootama- tult koorem plokke. Saarlased olla paar-kolm aastat tagasi tellinud, aga kui plokid kohale jõudsid, oli maja juba ammu valmis.

Õtormist sai haletav vaikusehommik. Majades puhkepäevane kodurahu.

Autosid ei näinud teedel üldse. Kärda ärkas veel hiljem kui meie. Voldemar Panso on kirjutanud Hiiu- maast: «Miks sai ta mulle nii lähedaseks, imestan isegi. Ta pole millegi poolest silmapaistev maal — Võib-olla just sellepärast. Siin pole millestki pettu- da, sest siin pole millestki illusioone luua. Ainult et ta on väike ja siin on selgemini nähtav see, mil- lest me suurel maal või suures linnas mööda elame.»

Kahe päeva jooksul ei saagi kõike nii kaunit ja sügavuti mõista. Selleks on vaja rohkem aega ja iseenastlikki. Hiidlastega kohtudes tundime aga tõe- list heasoovlikkust ja tähelepanu.

Ja muidugi ILMI ja IVO EINMAA, kellela

Siin nad on: endised tipikad, meie lahked võõrustajad, endised pressiklubilased, praegused noored spetsialistid, kelle õlgadele kodusaar on lükanud paraja vastutuse: juhtida leivatootmist, juhtida ühiskondlikku toitlustamist. IVO ja ILMI, ILMI ja IVO. Nad saavad hakkama. Ja see on pea- mine. Kuidas? — sellest kirjutavad nad vist ise kunagi.

see reis poleks nii tore ja asjalik olnud. AITÄH! Aga Tallinnas popilt kõlav ja tuttavatelt ohood! esilekutsuv «Ma lähen Hiiu- maale!» hääbus kuhugi. Kadus ta hiidlaste argitöödesse, rahulikku elurütm- i ja bussist väljuba vanataadi muhedasse lausesse: «Iad aega, mul põle aega, ma lähen koju.» Koju läksime melegi.

tähtsust. Siiski on tehnikakõrg- koolis paar tundi nädalas mõel- dud rohkem vist varasema sü- vendamiseks, kui suisa uue omandamiseks. (Vene keel on meeldiv erand — noormeestele piisab kahest aastast küll...)

Väga tähtis noore spetsialisti sulamisel kollektiivi on SUHT- LEMISOSKUS. Hiiu- maal mees- te arvates ei õpita seda mitte psühholoogiatundides. Suhtle- mise kooliks nimetati «Kul- just» ja teisi taidluskollektiive, huvialaklubisid, shitusmalevat.

Jah, tal pole kerge. Kuid tema kätes on TULEVIK. JAKSU JA EDU!

JOEL KALPUS

Kärdlasse ehitatakse aastas 2 elumaja. Hästi ehitatakse, sest tehakse ju omale, oma asutuse töötajatele. Südame- tunnistusega. Ja eks alati on soov HÄSTI teha, kuid palju sõltub sellest, KELLEGA teed. Tööjõust tuntakse puudust. Veidi leevendavad olukorda karpaatlased, kes hooajatoode- l abiks käivad. EÜE-t nii väik- sel firmal pole kasulik tööle võtta.

HIU KEK-il on abitootmi- ne. Vimplitsehh. Välja kaju- nemas elektroonikatehnik.

Kõige tähtsamaks pidasid noored spetsialistid USAL- DUST. Et antakse kätte rasked ülesanded, ja kui häta jäädk, antakse sõbralikus stiilis «kuu- le-sa-poiss-õpi-veel» abi.

«Aga kui ainult TPI vastsed lõpetajad ühte asutusse tööle lasta, tuleks kaos.» Vanemate nõu kulub vahel mitu korda päevas ära.

Kuigi — TPI-s õpiks veel paar aastat. Nüüd juba oskaks valida, millele rohkem tähele- panu pöörata. Õppimise ajal oleks pidanud rohkem olema võimalusi tutvuda erinevate ehitusorganisatsioonide tööga. Sest ainult läbi praktika saab tõelise ettekujutuse töö oma- päras, erialast, seal vajamine- vast. Kuigi... kuidas ilma TPI-ta näiteks konstruktsioo- nide arvutamiseks hakkama saada? Kõik on seotud. Kõrg- kooliaeg, töömured.

LIIKLUSAASTA 1985 MEIE VABARIIGIS

Möödunud, 1985. liiklusaastat ei või lugeda kogu meie vabariigi ulatuses halvaks. Vaatamata autode ja autojuhtide arvu pidevale kasvamisele (eraautode arv ulatus juba 164 tuhandeni, umbes 20 tuhande võrra suurenes juhtide arv) oli 1985. a. põhinäitajate osas (liiklusõnnetusi 1355, vigastatud 1526 ja hukkunuid 191) viimaste aastate parim. Kahjuks pole meie liiklusolukord siiski veel selline nagu ta olla võiks ja olema peaks. Vaatamata tarvituselevõetud abinõudele pole liiklusõnnetuste vähenemise osas sellist murrangut, millise võimalikkusest annavad tunnistust ka arenenud automaade kogemused, veel saavutatud.

Küllalt suur on liikluseeskirjade rikkumises ja liiklus- õnnetustes eraautode osa (ca 56%). Ei saa aga jätta märki- mata, et eraautode koguarv on samuti suur, suurem kui riikliku oma. Ühe auto kohta tulnud liiklusõnnetuste, vi- gastuste ja hukkunute sagedus on eraautodel keskmiselt 1,5...1,9 korda väiksem kui asutuseautodel. Oma osa on selles kindlasti eraautode suhteliselt väikesel aastaläbisõidu- dul. Selge on aga see, et liiklusõnnetuste vähendamisel vähemalt sama suureks reserviks on asutuseautod.

Liiklusõnnetustest on kõige sagedasem 35% (hukku- nuist 36%) otsasõit jalakäijatele. Järgnevad autode kokku- pörked 29% (34%), ümberpaiknemised 15% (12%) ja taktis- tuste otsasõidud 9% (7%).

RAI Valitsuse analüüs näitab, et valdav osa liiklusõnne- tustest on põhjustatud kas juhi poolt liikluseeskirju rikku- des või mittekorras autot kasutades. Ligikaudu sama suur (66%) on nende põhjuse osa ka hukkunute arvus.

Väga palju muret põhjustavad ikka veel purjus juhid. Liiklusõnnetustest põhjustasid nad 1985. a. 17%. Kuna pur- jus juhtide poolt sooritatud liiklusõnnetused on valdavalt rasked, siis hukkunute arvus on purjus juhtide süü palju suurem — 28%. Ja seda ajal, kui juba pool aastat oleme kõige kõrgemal tasemel võidelnud joomarusega. Võrreldes eelmise aastaga purjus juhtide osa inimeste hukkumises isegi kasvas. Ilmselt pole paljud siiski aru saanud, et joob- nud olekus autorooli istumine on üks joomaruse raske- maid nähte. Paraku kipub sageli olema nii, et muud joo- marusega kaasnevad nähud saavad rangema hukkamõistu ja karistuse osaliseks kui purjus autojuhtimine. Ometi on purjus autojuhtimine praktiliselt võrdne kuriteoga.

Teistest liiklusõnnetuste põhjustest on olulisemad:

◆ läbisõidu eesõiguse rikkumine	13%	(7% hukkunuid)
◆ möödasõidu vead	11%	(23%)
◆ kiiruse ületamine	4%	(10%)
◆ jalakäijate teeületuskohad	2,2%	(2%)
◆ jalakäijate süü	29%	(30%)

Pange tähele, et ka kiiruse ületamine ja möödasõidu- vead põhjustavad valdavalt väga rasked liiklusõnnetused — hukkunute arvus on nende osa üle 2 korra suurem kui liiklusõnnetustes üldse. Seetõttu on ka mõistetav RAI ran- gus kiiruseületajate suhtes — enamikul juhtudel karistuse maksimummäär.

Käesolevaks ajaks puuduvad veel konkreetsed andmed juhistaazi osast liiklusõnnetuste sageduses ja raskuses. Tänuväärset tööd selles osas on alustanud Autotranspordi ja Maanteede Ministeeriumi Õppekombinaat (T. Liblik). Õppekombinaadi lõpetanute käekäigu analüüs näitas, et nii liikluseeskirjade rikkumiste (LER) kui ka süüliste liiklus- õnnetuste (LÕ) sagedus on esimesel sõiduaastal ligi pool- teist korda suurem, kui teisel.

Taksojuhid Veoautojuhid Bussijuhid

esimene aasta	LER	81%	47%	18%
aasta	LÕ	64%	32%	25%
teine aasta	LER	63%	43%	7%
aasta	LÕ	43%	28%	19%

Pikema staaži mõju kohta kahjuks käesoleval ajal info puudub. Kuna liiklusõnnetused on enamuses mitte miivõrd sõiduvilumuste puudumise, kuijõrd liiklusolukorra analüüsi vilumuste (mis aga tekivad tunduvalt aeglasemalt kui sõiduoskus) puudumise tulemuseks, võib arvata, et sõidu- ohutuse oluline paranemine algab alles mitmeaastase sõidu- staaži korral. Statistika on näidanud, et kuni 5 aastase staažiga juhid põhjustavad kõigest liiklusõnnetustest ca 44%, mis on tunduvalt suurem kui sellise staažiga juhtide osa- kaal.

Liikluseeskirjade rikkumiste ja liiklusõnnetuste vähen- damine on väga tõsine ülesanne, mille tähtsust ei või min- gil juhul alahinnata. Ülesande tähtsusest räägib kasvõi paari viimase aasta jooksul partei ja valitsuse poolt välja- antud määruste ja juhendamaterjalide rohkus. 1983. aastast on pärit NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus administratiivvastutusest liikluseeskirjade rikkumise eest. Ettevõtete juhtkonnale on pandud vastutus liiklusolukorra eest ettevõttes. Mittekorras sõiduki, lubadeta juhtimise ja purjus olekus juhtimise võimaldamise eest võidakse trah- vida 30—100 rublase trahviga.

Ametiisikut võidakse karistada ka juhul, kui tema alluv töö ajal sõidab purjus olekus eraautoga või põhjustab purjus olekus inimohvritega liiklusõnnetuse.

Eeltoodud seadluse alusel võeti ENSV-s möödunud aastal vastutusele ligi 400 ametiisikut purjus juhi rooli taha lubamise eest. Samuti tehti üle 50 korra ettepanek ameti- auto limidi ületamise kohta teisele asutusele. RAI Vali- tuse poolt on juurutatud kõikide asutuste kohta liiklusees- kirjade rikkumiste registreerimise kaardid, mille alusel kontrollitakse asutuste liiklustööd.

ENSV MN Liikluskomisjoni ja rea teiste keskasutuste korraldusel peeti möödunud aasta detsembris vabariiklik seminarnõupidamine liiklusohutuse parandamise ja auto- juhtide ettevalmistamise küsimuses. Muuhulgas tehti ka ettepanek («Autom») viia analoogselt jalakäijate õppustele kohustuslikus korras läbi ka autojuhtide liikluseeskirjade V. Soo poolt esitatud andmeis jätab autojuhtide hulgas liikluseeskirjade tundmine tõsiselt soovida. Ligikaudu 3000 juhust, kes mingite liiklusreeglite rikkumise korral peavad sooritama liikluse korduseksami, suudab vaevalt veerand sooritada selle esimesel katsel.

Eeltoodust järeldub, et kui ei tule olulist paranemist suh- tumises liikluseeskirjadesse, võib oodata mitmesuguseid täiendavaid meetmeid.

Õnnelikku liiklusaastat!

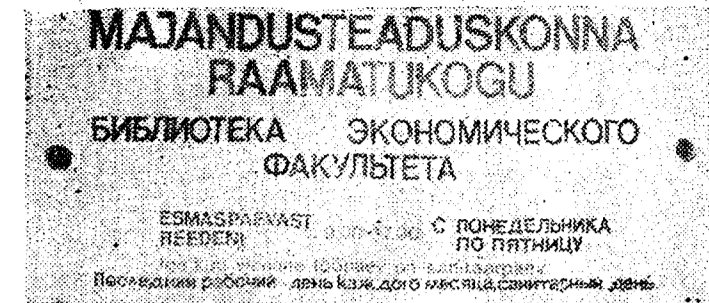
R. SILLAT,
TPI liikluskomisjonist

KUIDAS MAJANDUS-TEADUSKONN KOPLISSE RAAMATUKOGU LUGEMISSAALI SAI

Kui teaduskond 1968. a. Toompealt «alla tuli» ja Koplisse kolis, arenes elu varasemaga võrreldes lahedamalt. Pandi paigale kateedrid ja laborid, ruumi näis jätkuvat majandusteaduskonna sihipäraseks väljaarendamiseks, spetsialiseeritud auditooriumide moodustamiseks jms. Enne tuli siiski lahendada pakilised vajadused, rajada Koplisse hoonesse raamatukogu filiaal. Tegemist oli ju TPI üliõpilaste ja õppejõudude arvult suurima, täiesti omanäolise teaduskonnaga, kelle õppe- ja teadustöö vajab spetsialiseeritud ja ajakirju. See kõik oli nüüd kaugele jäänud, Mustamäe ja Laita tänava kogudesse.

Kui selle sooviga välja tuldi, tehti Instituudi Nõukogus ka jaatav otsus, kuid paraku tekkis tõrge kui otsust realiseerida hakati: Koplisse maja ruumilahendus oli vahepeal muu-

tunud ruumikitsikuseks. Eks Mustamäel olid projektijärgsed auditooriumid kohandatud muuks otstarbeks ja mis ruum Koplisse vähegi mõõdu välja andis, arvati TPI üldisesse auditooriumifondi ja kasutati loenguteks viimasena.

Raamatukogule-lugemissaalile selles majas lihtsalt paika polenud ja arvati, et kas seda ikka tõesti vaja? Tuli mitmekordselt veenda, põhjendada ja kui saadi tugev toetus TPI teadusliku raamatukogu direktorilt sm. K. Kikaselt jõuti niikaugemale, et õppeprorektor koos õppeosakonna ülemaga vaatasid-lugesid VI õppekorpusse (mida mõnikord ka Majandusteaduskonna hooneks nimetati) ruumid veelkord üle ning leidsid võimalikuks IV korrusel kaks kitsukest, vaevalt 1/2 rühma auditooriumi, kuhu kesk- küttesoojus vaid vaevu ulatus, majandusteaduskonnale eraldada. Kuid tingimused, et teaduskond raamatukoguhoidja oma töötajate hulgast leiaks. Instituudil selleks lisajõudu anda polenud. Tuli leppida. Majandusmatemaatika kateeder aitas vähemalt esialgu häst välja.

Niisiis 15 aastat tagasi, otse kevadsemestri alguses TPI raamatukogu filiaal VI õppekorpusse avatigi. Esialgu kõik päris libedalt ei läinud. Raamatukoguhoidja pidi paralleelselt täitma laborandi ülesandeid kateedris, sellest siis lugemishuviliste sagedane paha-meel, kui üks hoopis suletud või vaid mõneks tunniks ja vaid mõnel nädalapäeval avatud. Esialgu polenud lugejale ka palju pakkuda — ajalehte ja ajakirjade loetelu päris tagasihoidlik, erialakirjandusest rääkimata.

Ajapikku olud ja arusaamised muutusid. Raamatukogu toodi II korrusele, n.ö. rahva hulka, kogud täienesid, ruumid muutusid lugejaterikkaks. Raamatukogu on antud vilunud, tänuväärt vastutulelike, alati abivalmis hoidjate Erna Toomaru ja Silvia Kabi hoole, kes on ära teeninud üliõpilaste, õppejõudude ja teaduskonna kõigi töötajate tänu ning lugupidamise vapra vastupidamise eest hooletusse jäetud majas, kus kõik algas 50 aastat tagasi.

JUHAN TOOMASPOEG

MAJANDUS-TEADUSKONN RAAMATUKOGU HOOLED JA MURED

1. veebruaril möödus 15 aastat majandusteaduskonna raamatukogu taasloomisest.*

* Varasema tegevusperioodi, mille alguseks loetakse 1941. aastat, katkestas Suur Isamaasõda. Sõjajärgsetel aastatel asus majandusteaduskonna raamatukogu Toompeal, Kohtu tänaval. 1950. a. tuli raamatukogu ruumipuu-duse tõttu liikveerida. Fond liideti peakoguga.

1971. aastal, kui majandusteaduskonna tooleagse dekaani Juhan Toomaspoja initsiaatiivil ruumid leiti ja raamatukogu avati, oli külastajale pakkuda kohalikesse ligikaudu tuhat raamatut, 7 ajalehte ja 35 ajakirja. Praegu on kogus ligi viis tuhat raamatut, 20 ajalehte ja 182 ajakirja, viimastest 35 mikrofilmidel. Need arvud jäävad piiriks: edasine kasv pole praegustes tingimustes võimalik.

Mida pakub lugejatele Koplisse? Erialast õppe-, teadus- ja teaduskirjandust. Erialast perioodikat, Ajalehti ja pildiajakirju loengute vaheaegadel sirvimiseks. Materjale kursustööde ja referaatide koostamiseks. Ajakirju, mida tehnikatudengid kasutavad venekeelsele lektüürina erialase terminoloogia omandamiseks. In-

formatsiooni TPI raamatuklubi ettevõtmistest, pääsmeid klubi üritustele. Polegi ju vähe küllalt väikese kogu puhul?

Aastate jooksul nähtud-kuuldut meenutades võib öelda, et meie lugejad on viisakad, kenad noormehed-naised. Nii igapäevased külastajad kui teistegi teaduskondade tudengid, kes Koplisse loengutele käes raamatukokku sisse astuvad. Eriti meeldivad raamatukoguhoidjale need lugejad, kes usaldavad kirjanduse leidmiseks nõu küsida. Me ju teame-tunneme oma kogu päris põhjalikult ja oskame tavaliselt ikka õige raamatu leida, ka siis, kui soovij eriti täpselt ei sõnastata. Iseseisvalt oleks lugejal vist võimatu leida näiteks «Goethe programmi kriitikat»...

Tõrvatilgaks teiste seas on aga need lugejad, kes ajakirjade üksiknumbreid küsimata kaasa võtavad. Lähed riitult otsima ja leida eest tühja koha. Teinekord on ehk puudu-nud julgus oma soovi esitada, kuid valdavalt on tegemist hoolimatusga teiste lugejate suhtes, vastustundetu suhtumisega ühisvarasse.

Mis on nii lugeja kui raamatukoguhoidja suurimaks mureks? Toatemperatuur külmematel aastaaegadel, mis on hommikuti keskmiselt +8 kraadi. Suurem osa külastajast ei talu sääraseid lugemistingimusi. Ka käesoleval talvel tuleb istuda mantlis, sellele vaatamata, et 1985. aasta 13. mai «Õhtulehes» kirjutati: «Kallini 101 peab saama käesoleva

aasta lõpuks uue elektri- ja keskküttesüsteemi». Süsteemist «töötavad» paraku ainult novembrikuus põrandasse ja lakke puuritud augud, kust tudengid viimase loengu auks krohvitud alla veeretavad. Nii juhtubki, et enamasti vaadatakse vaid ukse vahelt sisse, öeldakse pettunult: «Oi, kui külm!» — ja pannakse uks jälle kinni. Lugemismaterjal aga jääb ootama soojemaid aegu. Kui need ükskord saabuvad, on tegemist, et kohaltöötda soovijaid ära mahutada. Majandusteaduskonnas on tudengeid 900, raamatukogus aga üldse kokku ainult 56 m² põrandapinda. Seepärast loodame tulevikult soojemaid, suuremaid ja ehk isegi hubasemaid ja kaasaegsemalt sisustatud ruume. Unistame erakordsemaitki asjadest. Kas tuleb kunagi aeg, kui lugeja saab teda huvitava leheküljest mõne minuti jooksul koopia? Kas võtab raamatukoguhoidja vastu ka päris väikesi lugejaid, kes senikaua end pildiraamatutega löbustavad, kuni emad-isad sessi-askeldustest sebevad? Kas on raamatukogul kunagi võimalik saada lugejale ka suhtlemispaigaks, kus nähtu-kuulduloetu üle mõtteid vahetada? Praegu peab selleks minema kõledasse koridori. Muutub raamatukogu kohaks, kus Leh-te Hainsalu sõnadega öeldud muudetaks suhtumisi, ärata-takse vajadusi, luuakse kultuuriraju?

SILVIA KABI

MÕTISKLUSI OMA RAAMATUKOGUST

Mistahes kõrgkooli pedagoogilist ja teaduslikku taset võib kõige lihtsamini hinnata raamatukogu järgi. Tasub pisut liikuda lugemissaalides, et näha, kes mida loeb ja kuidas loeb. Olen käinud mitme kõrgkooli raamatukogude filiaalides. Huvitav, et just filiaalides on mul kujunenud südamlilikud kontaktid raamatukogutöötajatega. Algul ma ei pöranud sellele tähelepanu, kuid hiljem mõistsin, et filiaalide töötajate käitumise suures osas määrab nende ajutine eraldatus raamatukogu põhikollektiivist. Viibida raamatute keskel ja mitte mõtiskleda nendest on võimatu. Kellegagi on vaja neid mõtteid vahetada. Uhega õnnestub mõttevahetus ühes suunas, teiseiga vesteldes tuleb valida hoopis teine suund. Majandusteaduskonna raamatukogu töötajad oskavad igahähe jaoks leida suhtlemisvõtme.

Kord ulatas Silvia Kabi mulle välisbibliograafia, kus oli punasega alla kriipsutatud minu hobi — kirjandus. Kust tema küll seda teada võis? Raamatukogutöötaja oskab inimestes märgata seda, mida teised ei näe. Ei olnud mul pealehakkamist RVL-st tellimisega. See tehti ära minu eest. Raamatud olid väga huvitavad.

Mida tehakse Koplisse raamatukogus? Vahetevahel ilmub raamatukogu uksesse silja «Loeng». Seda peab Daisy-Eek. Taolisel juhul teen ma ikka asja raamatukogusse. Ega mul midagi vaja olegi. Tahan ka ise targemaks saada raamatukogunduse küsimustes. Minu õpinguaastatel niisugust asja ei õpetatud.

Uudiskirjanduse vitriini vahetatakse reeglipäraselt. Valik on väga oskuslik. Ikka see, mis pakub suuremat huvi, on pandud esiplaanile.

Väga suurt heakskiitu on leidnud kirjanduse toomine otse kateedrisse. Meie kateedri jaoks tegi Erna Toomaru väga huvitava valiku teenindus-alasest kirjandusest. Siin oli raamatuid, ametlikke märgusi, ajakirju ja ajalehti. Ise me poleks kunagi sellises plaanis materjali juurde jõudnud.

Kes külastavad Koplisse raamatukogu? Õppejõududest enamasti need, kelle loengute põhiosa Koplisse raamatukogus toimub. Eriti rõõmustab üliõpilaste aktiivsus kirjanduse otsimisel. Mustamäe kateedrite õppejõud loevad siin ikka sobivat lugemistvara loenguvaheaegadeks. Dotsendid Klara Hallik ja Gabriel Hazak aga on valinud õppejõudude ruumi oma huvitava esinemiste ettevalmistamiseks kohaks. Siin on ju kõik poliitiline kirjandus kättesaadav. Seda kirjandust tahaks soovitada ka Koplisse asuvatele teiste teaduskondade kateedrite õppejõududele. Sõuklasse minnake iga päev. Mõnel päeval võiks viivuks ka raamatukogusse astuda.

Vaimuelu vallas on ikka nii, et tegevus ei ole koormaks, vaid rõõmuks.

PEETER LAGEDA

Õnnitleme

ENDEL TOPNIK — 50

17. veebruaril sai dotsent Endel Topnik 50 aastaseks. Ta lõpetas Tallinna Pedagoogilise Instituudi 1961. aastal ja töötas TPI teoreetilise mehaanika kateedris 1962. a. oktoobrist. E. Topnik on paljude õppevahendite autor, tema loengud paistavad silma teadusliku ranguse poolest. On teaduskonna metodikakomisjoni liige ja võtab aktiivset osa ühiskondlikust elust.

Juubiläri õnnitleb teoreetilise mehaanika kateeder, soovib tugevat tervist ja jõudu edaspidiseks tööks.

ENN TIMMA — 60

5. veebruaril tähistas oma 60. juubelit füüsika kateedri dotsent, tehnikakandidaat Enn Timma.

Enn Timma töötab TPI füüsika kateedris 1964. aastast, algul vanemõpetajana, sama aasta sügisest aga dotsendina. Dotsent Timma on tuntud hea lektorina. Ta on üks kateedri teadustöö põhisuuna — pooljuhtide füüsika — alustajatest kateedris. Juba rida aastaid on dotsent Timma instituudi õppejõudude esimaletaja.

Soovime juubilarile palju õnne ja jõudu!

Kolleegid füüsika kateedrist

MÄLUMÄNGULE!

Ei saa salata, et viimasel ajal on telesari «Kes keda?» muutunud kõigile tipikatele teatud huviobjektiks. Sel hooajal on meie võistkond esinenud küllaltki väljapaistvalt. Pole ju tavaline, et kolm tudengit (ühes saates ka kaks) saavutavad rohkem punkte, kui mõne asutuse neli elutarka mälumängurit. Kõrgkoolide arvestuses aga pole meie poistel üldse vastast. Nii on see kõik

praegu, aga... Kevadel lõpetavad instituudi Indrek Salis, Toomas Vabamäe ja Tarmo Tilsen. Mis saab edasi? On vaja välja selgitada need, kes tuleval aastal meie mälumängu mainet kõrgel hoiaksid. Eelmisel semestril läbiviidud automaatikateaduskonna mälumängu järel kutsuti võistkonda Priit Pärj ja Andres Pihel. Seni on nad usaldust õigustanud.

Eesmärgiga populariseerida mälumängu ja leida vääriline

vahetus praegusele esindusvõistkonnale kuulub automaatikateaduskond välja INSTITUUDI 50. AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD MÄLUMÄNGUSARJA. Sari koosneb kolmest voorust, vastavalt veebruaris, märtsis ja aprillis. Osa võtma ootame 3-liikmelisi võistkondi. Igas voorus esitab esindusvõistkonna liikmetest koosnev žüri 20 küsimust. Mängureeglid on laenatud teleekraanilt. (Õige vastus 2 punkti, poolik vastus 1 punkt, igale

küsimusele mõtlemisaega 1 minut jne.). Teemad on telemängust mõnevõrra erinevad ja nende osakaalu määrab žüri. Tähtsal kohal on muidugi küsimused, oma instituudist. Muusikaküsimused esitatakse helinäidete taustal.

Iga vooru paremaid peame meeles väärtraamatutega. Liites aga võistkondade kolme vooru punktisummad, selgitame üldvõitja, keda ootab preemiareis vennasvabariigi RSP-le. II ja

III koha omanikke autasustatakse hinnaliste kingitustega.

MÄLUMÄNGUSARJA ESIMENE VOOR ON 25. VEEBRIARIL KELL 18.00 ÜLIÕPILASKLUBIS. Peale võistlejate on oodatud ka ergutajad, pärast mäluraginat on võimalik jalga keerutada.

AARE VAALMA, L-teaduskonna komsomolisekretär

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Organ kartkoma, vektorata, komiteeta LKSM ja profkoma Tallinnseкого политехнического института. Tallinnский политехнический институт. Типография «Юнион», Биска, 40/42. Toimetuse aadress: 200026 Tallinn, Ehitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 104, tel. 597-261. Адрес редакции: 200026 Tallinn, Эхитатель тее, 5, ТПИ, 3 корпус, комната 204. Тел. 597-261.

TALLINNA POLITEHNIKA

МАЖАНДУСНА РАМАТУКУГУ

Tell. nr. 581 MB-00289

Vastutav toimetaja R. MIKENBERG